

Monumentnummer*: 531938

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 23 januari 2015
Kadaster deel/nr 82954/131

*Woonplaats** Zaltbommel
*Gemeente** Zaltbommel
*Provincie** Gelderland

Locatiennaam Zaltbommel
Locatieomschrijving Tussenstelling aan de Nieuwendijk

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Brakel	M			459
Brakel	N			1246
Brakel	N			621

*Omschrijving***

Cluster 78.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

SLUIS (Nieuwendijk z) (Veldsluis), als waterbouwkundig onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, met als functie het inunderen en afdammen van een inundatiekom aan de noordzijde van de Maasdijk. Het verdedigingssysteem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie was in de eerste plaats gebaseerd op het gecontroleerd onder water zetten van (grote) terreinoppervlakken. Gecontroleerde inundatie vergde een ingenieus systeem van waterwerken, zoals sluizen, stuwen en kanalen, waarmee het noodzakelijke peil snel en binnen nauwe grenzen gesteld en gehandhaafd kon worden. Er werden vele verschillende typen sluizen toegepast, afhankelijk van de plaats waar ze in het systeem functioneerden. Soms werden reeds bestaande scheepvaart-, uitwaterings- of keersluizen gebruikt, maar ook zijn er vele nieuwe gebouwd of bestaande (sterk) aangepast. De sluis bevindt zich in de Nieuwendijk, ongeveer 50 meter ten zuiden van huisnummer 55 en ongeveer 25 meter zuidelijk van een tweede sluisje in deze dijk. Anders dan het sluisje (Nieuwendijk n),

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

is sluis (Nieuwendijk z) anno 2011 niet gerestaureerd en verkeert het object in slechte technische staat. De waakdeur is (onder meer) vernieuwd in 1876, 1906 en 1929. Ongeveer 500 m naar het zuidwesten bevinden zich nog twee functioneel verwante objecten, namelijk een (duiker)sluisje en een duiker.

Omschrijving

Als duiker uitgevoerde SLUIS (Nieuwendijk z) (Veldsluis), mogelijk aangelegd of aangepast rond 1850 en bestaande uit een eenvoudige, ongeveer van west naar oost gerichte, boogvorming gesloten, gemetselde kolk (breed ca. 280 m) onder de Nieuwendijk. Aan de westzijde voorzien van hoofden met twee rijen schotbalkspinningen en aan de oostzijde schuin aflopende keermuren. In de koker mogelijk resten of sporen van een enkele waakdeur.

Waardering

De SLUIS (Nieuwendijk z) (Veldsluis) in de Nieuwendijk, circa 50 meter ten zuiden van huisnummer 55, is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde bebouwing, die gebaseerd is op het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw).

Het betreft hier een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde uiting van historische waterbouwkunde.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het onderdeel is redelijk gaaf bewaard omdat hoofdvorm, bouwkundige detaillering goed herkenbaar zijn gebleven.

* Het onderdeel is tamelijk representatief (karakteristiek) omdat het als in combinatie met een drietal nabije en vergelijkbare elementen een beeld geeft van de complexiteit van inundatiesystemen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument